

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Høringsuttalelse - fritt behandlingsvalg i spesialisthelsetjenesten

Det vises til høringsbrev av 16.06.14 fra Helse- og omsorgsdepartementet med frist for å avgi høringsuttalelse den 16.09.14.

Høringsnotatet inneholder forslag til to nye lovbestemmelser. Den ene i pasient- og brukerrettighetsloven for å lovfeste pasientenes rett til å velge å motta helsehjelp hos en privat behandlingsvalgleverandør. Den andre i spesialisthelsetjenesteloven for å få en hjemmel til å gi forskrift om nærmere regulering av ordningen med fritt behandlingsvalg, inkludert krav som skal kunne stilles til virksomheter som ønsker å levere tjenester gjennom fritt behandlingsvalgordningen.

Fylkesmannen i Buskerud har følgende kommentarer:

Begrepet «fritt behandlingsvalg i spesialisthelsetjenesten»

Fylkesmannen i Buskerud er av den oppfatning at det bør vurderes hvorvidt «fritt behandlingsvalg» er et tilfredsstillende begrep å benytte ved eventuell innføring av en ordning som innebærer rett til å velge privat leverandør av spesialisthelsetjenester ved utredning og behandling i spesialisthelsetjenesten. Dette særlig når det nå foreslås å innføre ordningen sammen med allerede eksisterende «fritt sykehusvalg». Fylkesmannen mener at begrepet «fritt behandlingsvalg» kan skape en forventning hos pasienten om først å kunne velge behandlingssted (altså ved å benytte seg av «fritt sykehusvalg»), for så å velge behandling, og/eller behandlingsnivå. «Fritt behandlingsvalg» som begrep kan også virke begrensende for ordningen, da det ikke fremkommer klart av begrepet at utredning i spesialisthelsetjenesten også skal omfattes.

Om godkjenning av og tilsyn med private leverandører

Fylkesmannen i Buskerud er bekymret for at det er de lønnsomme pasientene som blir vinnerne dersom fritt behandlingsvalg i spesialisthelsetjenesten innføres, og at dette kan gå på bekostning av langtidspasienter og pasienter som har mer kompliserte behandlingssløp. Dette kan også medføre at de offentlige sykehusene blir tappet for kompetanse på enkelte felt. Fylkesmannen mener dette bør tas hensyn til også ved godkjenning av private leverandører, slik at det ikke oppstår en opphoping av private leverandører som kun tilbyr svært begrensede behandlinger.

Fylkesmannen stiller også spørsmål ved hvem som skal sørge for de private leverandørene. I denne høringen er det foreslått at et statlig organ (Helsedirektoratet) skal godkjenne de private leverandørene. Det er videre foreslått at de regionale helseforetakene skal sørge for at også de private leverandørene settes i stand til å ivareta ansvaret for pasienten på individnivå. Det

fremkommer ikke klart om det innebærer at de regionale helseforetakene skal føre tilsyn med de private leverandørene, eller på hvilken måte de skal «sørge for» at de private leverandørene ivaretar pasientene. Det er også uklart om det er de regionale helseforetakene som skal kontrollere de avtalene som kommer i stand mellom det organet som godkjenner og den private leverandøren. Det fremkommer heller ikke hvorvidt det er tenkt at fylkesmennene skal føre tilsyn med private leverandører, slik ordningen er per i dag. Det er heller ikke klart hvem pasienten skal klage til, dersom pasienten mener at behandling gitt av privat leverandør ikke ivaretar han eller henne. Fylkesmannen mener at det under tilsyn, og ved klagesaksbehandling, vil kunne fremkomme informasjon som er relevant for om leverandøren oppfyller kravene til godkjenning. Det kan være uheldig om ett statlig organ godkjenner, mens ett annet fører tilsyn, uten at det er utarbeidet klare retningslinjer for hvordan samarbeidet og informasjonsutvekslingen skal gjennomføres. Hvem som skal godkjenne og hvem som skal føre tilsyn med de private leverandørene, bør utredes ytterligere før ordningen innføres. Fylkesmannen i Buskerud bemerker at det må gis valgte tilsynsmyndighet nødvendig hjemmel for å kunne kreve at private leverandører utleverer dokumentasjon og redegjør for bedriften på systemnivå i forbindelse med tilsyn og klagesaker.

Om å velge

Retten til fritt sykehusvalg gjelder i dag fra henvisningstidspunktet. Pasienter kan derfor, i tillegg til offentlige sykehus, velge å bli henvist til private leverandører med avtale. Fylkesmannen er bekymret for at «fritt sykehusvalg» og «fritt behandlingsvalg» kan skape forvirring hos de som skal velge. Fylkesmannen i Buskerud anser det som svært viktig at informasjon om «fritt behandlingsvalg» er lett tilgjengelig for pasientene. Før ordningen innføres, bør informasjon om ordningen og de forskjellige private leverandørene, være utarbeidet og lett å benytte seg av. For noen typer behandling kan det være svært mange private leverandører, og det vil være vanskelig for en fastlege å være oppdatert på hva de ulike private leverandører tilbyr av tjenester. Det er i denne høringen også foreslått å innskrenke muligheten til second opinion, eller klage på forsinket behandling, ved «fritt behandlingsvalg». Om «fritt behandlingsvalg» blir innført, sammen med de ovenfor nevnte innskrenkningene, og pasienten velger å benytte seg av dette, utløser pasientens valg færre enn om pasienten velger å bli behandlet i den offentlige. På bakgrunn av dette mener Fylkesmannen at det vil være uheldig å overlate ansvaret for å informere pasienter tilstrekkelig til fastleger.

Om retten til fornyet vurdering, samt klage på fristbrudd

Fylkesmannen i Buskerud er ikke enig i at retten til fornyet vurdering skal bortfalle om pasienten velger å benytte seg av «fritt behandlingsvalg». Dette anses som en klar svekkelse av dagens pasientrettigheter. Det er videre vanskelig for pasienter å ta stilling til konsekvensen av sine valg, da det under utredning og behandling kan oppstå uforutsette behov knyttet opp mot pasientens helseproblematikk.

Videre er Fylkesmannen heller ikke enig i at «rett til juridisk frist ikke er særlig aktuell når pasienter velger å benytte seg av fritt behandlingsvalg». Fylkesmannen anser juridisk frist for et sentralt punkt i oppfølging av pasientens individuelle rettigheter, og er bekymret for at bortfall av denne klagemuligheten vil medføre svekket pasientsikkerhet, dårligere pasientforløp, samt større fare for at pasienter faller ut av systemet. Det anses også som urimelig at pasienten skal måtte ta stilling til om hun eller han ønsker å si fra seg retten til å klage på private leverandører som bryter behandlingsfristen. Det anses heller ikke som rimelig at private leverandører skal kunne bryte behandlingsfristen, uten at dette får konsekvens for andre enn pasienten selv.

Om rett til individuell plan

Fylkesmannen i Buskerud mener det vil være uheldig om pasienter som velger «fritt behandlingsvalg» mister rett til individuell plan (IP) ved behov for langvarige og sammensatte tjenester.

Innenfor psykisk helsevern og rusbehandling, og innenfor uklar og sammensatt somatikk, er kontinuitet og avbruddsfrihet sentralt. Fravær av IP vil kunne medføre et dårligere tjenestetilbud til pasienter som velger «fritt behandlingsvalg». Fylkesmannen bemerker at pasienter innenfor rus og psykisk helsevern ofte har somatiske behov som kanskje de private leverandørene ikke vil kunne dekke. Samarbeid med den offentlige spesialisthelsetjenesten, kommunale helse- og omsorgstjenesten og de private leverandørene vil derfor i mange tilfeller være helt nødvendig.

Om rettighetsvurderinger

Fylkesmannen i Buskerud er av den oppfatning at vurderingen av hvorvidt «fritt behandlingsvalg» skal innføres bør gjøres parallelt med vurdering av dagens ordning, der private leverandører med avtale rettighetsvurderer pasienter. Fylkesmannen er bekymret for at private leverandører med avtale som søker om godkjenning som privat leverandør, gjennom sine egne rettighetsvurderinger vil kunne sikre seg «lønnsomme» pasientgrupper. Fylkesmannen er av den oppfatning at rettighetsvurderingene bør gjøres i en sentral enhet, dersom private leverandører med avtale skal rettighetsvurdere, alternativt kun i den offentlige spesialisthelsetjenesten.

Etter fullmakt

Rolf B. Winther
fung. fylkeslege

Anna Mech
rådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrift